

Helse- og omsorgsdepartementet
v/ politisk ledelse
Postboks 8011 Dep
0030 Oslo

Oslo, 15.02.2021

Innspill til statsbudsjettet 2022

HLF (Hørselshemmedes Landsforbund) ønsker med dette å overbringe våre forventninger til statsbudsjettet for 2022. Vi beklager at innspillet sendes noe sent, men vi ville avvente behandlingen av representantforslaget i Stortinget om helhetlig hørselsplan.

HLF er Norges største organisasjon for mennesker med funksjonsnedsettelse med rundt 67 000 medlemmer. En million nordmenn har hørselsutfordringer som påvirker hverdagen ulikt. HLF arbeider for hørselshemmedes livskvalitet, likestilling og full deltakelse i alle livets sammenhenger. Noen har behov for omfattende rehabilitering, mens andre trenger tilrettelegging, hjelpemidler og kunnskap i å mestre hverdagen. Stadig flere rammes av hørselsutfordringer og det er viktig å motvirke sosial isolasjon og frafall fra utdanning og arbeidsliv.

1. Tilbud til hørselshemmede

HLF ber regjeringen prioritere arbeidet med å etablere et godt tjenestetilbud til hørselshemmede og følge opp anbefalingene gitt i Helsedirektoratets utredning av tilbud til hørselshemmede:

- Gjennomgang og tydeliggjøring av lov-/forskriftsreguleringen av hørselsomsorgen
- Informasjon og veiledningsmateriale til brukere / pasienter
- Ambulerende audiografer
- Systematiske etterkontroller
- Lærings- og mestringsstilbud
- Økt bruk av avtalespesialister
- Kompetanseøkning i kommunene

Med knapp margin ble representantforslaget om en nasjonal hørselsplan ikke vedtatt i Stortinget. Vi er glade for at helse- og omsorgsministeren uttrykker at han i stor grad er enig i begrunnelsen for en nasjonal hørselsplan og ønske om å styrke forebygging og behandling av sansetap. I debatten ble det av flere partier påpekt viktigheten av at hørselshemmede får god oppfølging. Som saksordfører og leder av helse- og omsorgskomiteen Geir Jørgen Bekkevold sa i debatten er det å høre godt er viktig, at det trengs tjenestetilbud, teknologi og hjelpemidler som fungerer godt, at de som har behov for hjelp og tilrettelegging får det, slik at også hørselshemmede kan leve det livet de ønsker. Videre at det er viktig å sikre god opplæring og oppfølging, slik at hjelpemidlene ment til å forenkle hverdagen, faktisk gjør det. HLF er enig i dette og viser til Helsedirektoratets utredning av tilbudet til hørselshemmede som tydeliggjør dagens utfordringsbilde og fremtidens behov.

I debatten i Stortinget sa helseministeren at det er hensiktsmessig å sette inn ressursene på konkrete områder som kan forbedre tjenestene og å prioritere forslagene i Helsedirektoratets utredning, og vi ber om at dette gjenspeiles i det kommende arbeidet i departementet, Statsbudsjettet for 2022 og i oppdragsdokumentene til blant annet helseforetakene.

«Det ligger mange viktige forslag og tiltak til gjennomgang i departementet, og det er mange som gleder seg til at disse skal iverksettes, og at det blir lettere å være en som sliter med nedsatt hørsel

For ytterligere informasjon kontaktes Orholm på orholm@hlf.no eller mobil 91628776.

i framtiden». Dette sa Bekkevold i stortingsdebatten om nasjonal hørselsplan og HLF ser frem til å bistå departementet i dette arbeidet.

(se også argumentasjon gitt i punkt 3 Rehabilitering av hørselshemmede og ventetider ved høresentralene)

2. HLFs Hørselshjelperordning – Post 71 frivillig arbeid

HLF ber om at hørselshjelperordningen forblir en fast bevilgning over statsbudsjettet og at det for 2022 bevilges 2,5 millioner kroner.

Hørselshjelpernes bistand med hjelpemidler og det praktiske, fysiske og psykiske knyttet til det å være hørselshemmet, har stor verdi for den enkelte hørselshemmede og for samfunnet. Hørselshjelperne er med på å øke den enkeltes livskvalitet og trygghet, og det bidrar i stor grad til at eldre hørselshemmede kan bo lenger i sitt eget hjem.

Vi takker for videreføringen av tilskuddet til hørselshjelperordningen i statsbudsjettet for 2021. Rekruttering og skoling av hørselshjelpere er et kontinuerlig arbeid, der både etterspørselen og utviklingsmulighetene vokser og må sees i sammenheng med implementeringen av regions- og kommunereformen. I tråd med Regjeringen og Stortinget mener HLF at dette er et viktig arbeid som må utvikles.

Skoleringen er i stadig utvikling for å optimalisere den praktiske gjennomgang av høreapparater og annet hørselsteknisk utstyr. Nytt av året er desentraliserte og digitale skoleringer. Likepersonene er også gitt egne smittevernkurs grunnet covid19. Rapporteringen viser at HLFs rundt 580 hørselshjelpere og likepersoner bisto andre hørselshemmede over 22 000 ganger i 2019. I tillegg kommer den oppsøkende virksomheten som gjøres i det offentlige rom, som for eksempel ved ulike hørselsstand på kommunale møteplasser, torg og annen informasjonsvirksomhet. Det er også en utstrakt oppsøkende virksomhet på sykehjem. I mange kommuner har vi et godt samarbeid med de forskjellige institusjonene som også bestiller våre tjenester rutinemessig.

Som en del av arbeidet besøkes hørselssentraler og hjelpemiddelsentraler, kommunale hørselskontakter og hørselshjelpere inviteres med. Dette for å etablere en sterkere lokal samhandling på hørselsområdet. Samme arbeid gjøres også opp mot private avtalespesialister. HLFs hørselshjelpere har også bistått kommunale hørselskontakter inn i undervisningen av helsefagarbeidere med sin brukerkompetanse. Flere lokallag har lokaler med faste åpningstider der høreapparatbrukere kan møte hørselshjelpere for å få praktisk hjelp til stell av sine høreapparater og veiledning i å ta de i bruk. For HLF er det særdeles gledelig å kunne bidra til økt samhandling med det offentlige på denne måten. Dette frivillige arbeidet medfører også økte utgifter til nyrekruttering, skoling av nye og gamle hørselshjelpere samt investering i utstyr som hørselshjelperne har med seg på brukerbesøk. I tillegg kommer utvikling av informasjonstiltak.

3. Rehabilitering av hørselshemmede og ventetider ved høresentralene

HLF ber om at:

- **Rehabiliteringstilbud til personer med høreapparat, CI, Meniere og tinnitus må synliggjøres i oppdragsdokumentene for 2022.**
- **Ventetiden ved hørselssentralene må være på maks 12 uker.**

For ytterligere informasjon kontaktes Orholm på orholm@hlf.no eller mobil 91628776.

Det er et politisk mål at habilitering og rehabilitering skal gis til alle som trenger det, uavhengig av alder og diagnose. Hørselsomsorgen er mangelfull og lite helhetlig. Viser til argumentasjon under punkt 1. Hørselsplan, en helhetlig plan for hørselshemmede.

I de regionale helseforetakenes oppdragsdokument de siste årene sies det ingenting om rehabilitering av hørselshemmede, til tross for gruppens omfang og behov. Gruppen hørselshemmede er mangfoldig; tinnitus- og meniererammede, cochlea implanterte og høreapparatbrukere er alle brukere av spesialisttjenesten, og dette bør gjenspeiles i rehabiliteringstilbudet til helseforetakene. I regjeringens eget dokument, Opptrappingsplanen for habilitering og rehabilitering (2017-2019), skrives det at tilbudet til hørselshemmede er lite tilgjengelig. Et tiltak for å gjøre tilbud til hørselshemmede mer tilgjengelig er å sette krav til rehabilitering i oppdragsdokumentene til helseforetakene for 2022.

NAV anslår at behovet for høreapparattilpasninger i perioden 2016-2030 vil øke med 2 % årlig, akkumulert til 65 %. Det er i den forbindelse utfordringer knyttet til både kapasitet og kvalitet, ikke bare på tilpasningssiden, men også når det gjelder oppfølging, samhandling med 1. linjen og også det kommunale tilbudet (særlig eldreinstitusjoner og hjemmetjenesten). Hørselssentralene trenger å rustes for å møte eldrebølgen. Det er behov for flere hørselsfaglig stillingshjemler på hørselssentralene og flere ØNH-avtalespesialister. Sett ut fra samhandlingsreformens intensjoner og den pågående kommunehelse reformen, vil hørselssentralen kunne bidra særlig effektivt ved bruk av fremskutte klinikker, lokalmedisinske sentre og ambulerende tilbud. Det er gjort positive erfaringer med nytenkning innen samhandling flere steder¹. Samhandling gir pasientene kort reisetid til klinikk for oppfølging, og lokale klinikker fungerer som gode bindeledd mellom hørselssentral og kommunene som slik bl.a. får tilbud om hørselsfaglig basisopplæring og veiledning for medarbeidere i den kommunale eldreomsorgen. Når det gjelder ambulerende tilbud er det gjort gode erfaringer, blant annet i Telemark. Gjennom denne arbeidsmetoden får pasienter oppfølging nær egen bolig, basert på samhandling mellom kommune og hørselssentral. Ventetidene på hørselssentralene vil også kortes ned.

HLF har i samarbeid med det hørselsfaglige miljøet i Norge² undersøkt spesialisthelsetjenestens formidling av høreapparater. Hovedfunnet er at norske høreapparatformidlere, under stramme finansielle rammer, gjennomgående leverer god kvalitet på det tekniske-medisinske (diagnostisering og tilpasning), mens det er et betydelig forbedringspotensial innen det psykososiale (oppfølging, audiologisk rådgivning og rehabilitering). Helsedirektoratet, NAV og helseforetakene anbefalte i en utredning fra 2011³ at standarden⁴ gjøres obligatorisk så vel for hørselssentraler som for ØNH-avtalespesialister. For å mestre sin hørselshemming og være aktive samfunnsborgere er det som skjer etter at brukeren har mottatt sitt tekniske hjelpemiddel, som et høreapparat er, av avgjørende betydning.

Skal eldre stå i arbeidslivet slik regjeringens ønske og intensjon i Folkehelsemeldingen er, må det også tas høyde for at eldre med hørselshemming skal delta. Når vi vet at hørselsutfordringene kan

¹ Les om disse på www.hlf.no/samhandling

² Evaluering av NS-EN 15927:2010 «Tjenester tilknyttet formidling av høreapparater»: Et samarbeid mellom: HLF, Norsk Audiografforbund, Norsk teknisk Audiologisk forening, Norsk Audiopedagogisk Forening, Lovisenberg Diakonale Sykehus, Den Norske Legeforening og Bransjeforeningen for helse- og velferdsteknologi. Oktober 2014.

³ «Ansvaret for ortopediske hjelpemidler og høreapparater», side 46

⁴ NS-EN 15927:2010 «Tjenester tilknyttet formidling av høreapparater». Gjeldende for norske hørselsklinikker siden 2011.

For ytterligere informasjon kontaktes Orholm på orholm@hlf.no eller mobil 91628776.

øke med alderen, samt at sannsynligheten for å erverve hørselstap når en blir eldre øker, må også arbeidslivet tilpasses. I tillegg må ventetiden for å få tilpasset høreapparatet betraktelig ned, ved enkelte foretak er den opp mot ett år. Dette er uholdbart og kan føre til at mennesker blir passive samfunnsborgere mot sin vilje. For den enkelte medfører dette store belastninger og kan i sin ytterste konsekvens medføre at hørselshemmede havner utenfor arbeidslivet og aktiv samfunnsdeltakelse. God oppfølging og audiologisk rådgivning etter tilpasningen, slik at en lærer seg å ta i bruk høreapparatet, er vesentlig.

4. Tosidig / Bilateralt cochlea implantat (CI)

HLF ber om at voksne som har behov for og kan nyttiggjøre seg tosidig CI får dette og at det står i oppdragsdokumentene til de regionale helseforetakene.

I dag har barn som kan få bilateralt CI en rett til det, voksne kan kun få ensidig og etter særdeles tungtveiende tilleggsdiagnoser bli vurdert for bilateralt CI. Det tas ikke hensyn til at bilateralt CI gir en bedring av arbeidsevne og livskvalitet, en bedre retningshørsel, bedring av lyd og taleoppfattelse i støy, mulig mindre behov for hjelpemidler og bortfall av fornyelse av høreapparat på det øret som ikke har fått CI. Ensidig hørselstap gir også høyere risiko for kognitive svekkelser og demens. I Danmark er prinsippet om likeverdig tilgang til helsetjenester førende og de har tatt innover seg den positive forskningen for bilateralt CI gir og sykehusene som opererer CI har utarbeidet felles retningslinjer for operasjon av bilateralt CI.

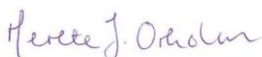
5. Nød-sms må etableres som et fast tilbud for hele befolkningen.

HLF ber om at det etableres toveis-tekstbasert nødkommunikasjon med helsevesenet og de andre nødetatene.

I Nasjonal helse- og sykehusplan nevnes hørselshemmede en gang i forbindelse med tilgang til nødmeldetjenesten. Side 80: «Nød-SMS er en tjeneste for tekstbasert kommunikasjon mellom personer i en nødsituasjon og nød-meldesentralene, og som er utviklet for døve, hørselshemmede og talehemmede». Dette var et pilotprosjekt ledet av DSB på oppdrag fra Justis- og beredskapsdepartementet og som skulle vært avsluttet ved overgangen til 2020. Det er ikke gjort noe vedtak om tjenestens fremtid. HLF mener at det å kunne kontakte nød-meldesentralene skriftlig må etableres som et fast tilbud for hele befolkningen og vi ber om at det etableres et fast tjenestetilbud som gir alle muligheten til å ha en skriftlig toveiskommunikasjon med nødetatene.

HLF ser frem til et samarbeid om statsbudsjettet for 2022 og håper regjeringen prioriterer disse viktige områdene. For ytterligere informasjon kontaktes Orholm på orholm@hlf.no eller mobil 91628776.

Med vennlig hilsen
Hørselshemmedes Landsforbund

Merete J. Orholm
Politisk sjef

For ytterligere informasjon kontaktes Orholm på orholm@hlf.no eller mobil 91628776.